

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติสำหรับนักบริหารหรือนักปกครองที่มีอำนาจหน้าที่ในการปกครองหมู่คณะ บริหารกิจการของหมู่คณะหรือประเทศชาติไว้อย่างมากมาย เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้บริหารนั้น ได้ใช้อำนาจหน้าที่ เพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชนและประเทศชาติอย่างแท้จริง พระพุทธเจ้าทรงเน้นถึงความสำคัญของผู้ปกครองหรือผู้บริหารเป็นอย่างมากที่จะต้องประพฤติให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ฉะนั้นหลักในการบริหารตามแนวพุทธศาสนาสามารถสรุปได้ 3 ประการคือ 1. การบริหารตน เป็นหลักการที่ว่าผู้บริหารที่ดี ต้องสามารถบริหารควบคุมตนเองให้ดีเสียก่อน จึงจะสามารถบริหารคนอื่นได้ดี 2. การบริหารคน เมื่อผู้บริหารสามารถบริหารตนได้ดีแล้ว ก็จะพัฒนาไปสู่การบริหารบุคคลหรือผู้ใต้บังคับบัญชา 3. บริหารงาน คนกับงานเป็นสิ่งคู่กัน ถ้านักบริหารสามารถจัดการกับตนเอง คนได้ดีก็จะนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารงานอย่างแน่นอน หลักธรรมสำคัญที่ผู้บริหารหรือผู้ที่เตรียมตัว เพื่อเป็นผู้บริหารควรจะพัฒนาทั้ง 3 ด้าน คือ พัฒนาตน พัฒนาคคน และพัฒนางาน เพราะการพัฒนาทั้ง 3 ด้านนั้น จะสร้างความสุขให้แก่ตนเองและสังคม (ภูมิภิติ, 2554)

ธรรมาภิบาล เป็นหลักการที่นำมาใช้บริหารงาน ในปัจจุบันอย่างแพร่หลาย ด้วยเหตุเพราะช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมองค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ อาทิ พนักงานต่างทำงานอย่างซื่อสัตย์สุจริตและขยันหมั่นเพียร ทำให้ผลประกอบการขององค์กรธุรกิจนั้นขยายตัว นอกจากนี้แล้วยังทำให้บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง ศรัทธาและเชื่อมั่นในองค์กรนั้นๆ อันจะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น องค์กรที่โปร่งใส ย่อมได้รับความไว้วางใจในการร่วมทำธุรกิจ รัฐบาลที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนและประชาชน ตลอดจนส่งผลดีต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ เป็นต้น (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2554)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงขึ้นครองราชย์ เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 และตลอดระยะเวลากว่า 60 ปี ที่ทรงครองราชย์ทุกคนก็ได้ประจักษ์แล้วว่า

พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่และประเสริฐ ทรงครองแผ่นดินนี้โดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนมาโดยตลอด จะได้เรียนรู้จากการประกอบพระราชกรณียกิจต่าง ๆ มากมาย สมดัง ที่พระปฐมบรมราชโองการที่พระราชทานไว้เมื่อขึ้นครองราชย์ เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 (มูลนิธิประเทศไทยใสสะอาด, 2552) ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของชาวสยาม” ท่านทราบหรือไม่ว่าในวันนั้น พระองค์ได้ประกาศ Good Governance แล้ว Governance หรือหลักธรรมาภิบาลนั่นเอง พระองค์ทรงประกาศก่อนที่ต่างชาติจะบัญญัติคำว่า Governance เสียอีก ตลอดระยะเวลาที่ทรงครองราชย์พระองค์ทรงยึดมั่นในหลักธรรมต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชน โดยเฉพาะหลักธรรมะ 10 ประการ สำหรับพระราช หรือที่พวกเราเรียกกันว่า “ทศพิธราชธรรม” ซึ่งสอดคล้องกับ สุเมธ ตันติเวชกุล (2548, หน้า 23) กล่าวว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม” คำว่า “ธรรม” เมื่อ 58 ปีที่แล้ว คือ ธรรมาภิบาล คือการใช้ความดีในการปกครอง และหลักทศพิธราชธรรม เป็นหลักที่ประชาชนก็ปฏิบัติได้ ไม่ใช่พระองค์ปฏิบัติองค์เดียว

ในขณะเดียวกันสิ่งที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารจะต้องสร้างให้เกิดมีขึ้นในตัวของผู้บริหารเองซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำรัสในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันศุกร์ที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2540 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระบรมราโชวาท (ร้อยใจไทย, 2552) ความว่า “ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้มาทำพิธีมอบปริญญาบัตรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อีกวาระหนึ่ง ขอแสดงความชื่นชมกับบัณฑิตทุกคน ที่ได้รับเกียรติและความสำเร็จในการศึกษา เมื่อบัณฑิตได้กล่าวแก่บัณฑิตในที่ประชุมนี้ เป็นความว่า การปฏิบัติงานทั้งปวง นอกจากจะอาศัยความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติ และระเบียบแบบแผนของงานที่กำหนดไว้แล้ว ยังต้องอาศัยศรัทธาความเชื่อมั่นในงานด้วย จึงจะช่วยให้งานที่ทำ ดำเนินไปอย่างราบรื่น และบรรลุผลที่สมบูรณ์ตามประสงค์ วันนี้ ใครจะกล่าวเพิ่มเติมแก่ท่าน ถึงศรัทธาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ได้แก่ ศรัทธาความเชื่อมั่นในความดี ศรัทธาส่วนนี้จะส่งเสริมให้บุคคลเกิดความมุ่งมั่น ที่จะทำตัวทำงานให้สูงขึ้น ไม่ยอมให้ตกต่ำผู้เชื่อมั่นในความดี จะมีความรู้สึกผิดชอบ มีความข่มใจ ไม่ปล่อยให้ตัวเองไปทำตามอำนาจอคติ และความเห็นแก่ประโยชน์เฉพาะตัว จะประพฤติปฏิบัติภารกิจใด ก็พิจารณาถ่วงรอบคอบจนเห็นชัดแล้วว่า การนั้นๆ เป็นสิ่งที่ดี ที่ถูกต้อง เป็นสุจริตธรรมและเป็นประโยชน์แท้ ทั้งแก่ตนเองและส่วนรวม การที่ทำความดีปราศจากโทษ ก่อให้เกิดประโยชน์สร้างสรรค์ เป็นความเจริญสวัสดิ์แต่อย่างเดียว ผลดีอีกประการหนึ่งของการปฏิบัติดี ก็คือเมื่อผลของการทำดีเป็นที่ประจักษ์ชัด คนที่ไม่เคยทำความดี เพราะไม่เคยเห็นผล ก็จะได้เห็น และหันมานิยมศรัทธาในความดี บุคคลเหล่านั้นย่อมจะรับเอาความคิดจิตใจ และการกระทำของผู้ปฏิบัติดีเป็นแบบอย่าง แล้วน้อมนำมาประพฤติ

ปฏิบัติด้วยตนเอง บ้านเมืองของเรา ก็จะมีผู้ศรัทธาในความดี ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ สิ่งของแต่ละคนปฏิบัติ ก็จะประกอบส่งเสริมกันขึ้น เป็นความเจริญมั่นคงโดยส่วนรวมของชาติในที่สุด”

สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเมื่อได้นำเอาหลักธรรมาภิบาลและภาวะผู้นำมาใช้ในสถานศึกษา ควบคู่กับการบริหารทรัพยากรการศึกษาทั้งหลาย สถานศึกษานั้นก็ได้ชื่อว่าเป็นสถานศึกษาที่มีคุณธรรม มีคุณภาพดีเยี่ยมทั้งทางด้านการศึกษาและทางด้านการประพฤตินของผู้บริหารและของบุคลากรในโรงเรียน และยังเป็นทีเคารพยกย่องจากบุคคลภายนอกอีกด้วย โดยเฉพาะผู้ปกครองนักเรียน เมื่อเขาได้เห็นบุตรหลานที่จบจากโรงเรียนนี้มีความรู้ดีมีความประพฤติดี ก็ย่อมสรรเสริญว่าเป็นโรงเรียนที่สร้างบุคลากรให้เป็นคนดี และการจัดการศึกษาที่มีอยู่ในโรงเรียนนั้น ๆ ก็ควรนำเอาหลักธรรมาภิบาลและภาวะผู้นำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาด้วย เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกให้แก่บุคลากรใน โรงเรียนและนักเรียน ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่ครูโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามภาคใต้ในโอกาสที่ได้เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเงินรางวัล ประจำปีการศึกษา 2517 วันที่ 6 กันยายน 2518 ว่า วิชาการต่าง ๆ และความเป็นพลเมืองดี ที่สั่งสอนอบรมใน โรงเรียนนั้น เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักเรียน ถ้าโรงเรียนฝึกหัดสั่งสอนวิชาการได้ดี ฝึกหัดให้รู้จักหน้าที่และความเป็นพลเมืองดี ให้ได้ผลจริง ๆ พร้อมทั้งอบรมให้เลื่อมใสเข้าใจในศาสนาด้วย ก็นับว่าให้การศึกษแก่เยาวชนอย่างครบถ้วน ซึ่งจะได้ผลดีแก่เยาวชนของเราอย่างมาก ความรู้วิชาการนั้น จะทำให้ศึกษาศาสนาได้เข้าใจชัดเจนและกว้างขวาง และสนับสนุนการประพฤติปฏิบัติตามศาสนาให้แน่นแฟ้นมั่นคง สามารถทำให้อนุชนเป็นพลเมืองที่ดีและศาสนิกที่ดีได้โดยสมบูรณ์ (ครุทวาร, 2552, หน้า 8)

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2544, หน้า 137) ได้กล่าวว่า การศึกษากระบวนการหรือกิจกรรมของผู้นำที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน ซึ่งเรียกว่า การศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม โดยพิจารณาว่าพฤติกรรมใดบ้างที่ทำให้ผู้นำประสบความสำเร็จแตกต่างจากผู้นำที่ไม่ประสบความสำเร็จ และยึดเอาพฤติกรรมที่ทำให้ผู้นำประสบความสำเร็จได้นั้น นำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ แล้วบรรลุผลได้เท่ากัน ทำให้มีการศึกษาและประเมินภาวะผู้นำและพฤติกรรมของผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงหรือบอกถึงพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารได้ เนื่องจากในปัจจุบัน ภาวะผู้นำและพฤติกรรมผู้บริหารมีบทบาทต่อการบริหารงานทุกด้านของสถานศึกษารวมทั้งการปฏิรูประบบการเรียนรู้ การประกันคุณภาพการศึกษา การมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษา การเป็นผู้มีจริยธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ มีการตัดสินใจ ความสามารถบริหารความขัดแย้งในองค์กร และการเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ผู้บริหารในยุคปัจจุบันจะต้องตระหนักถึงและควรมีอยู่ในตนเอง

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นชี้ให้เห็นว่า การนำเอาหลักธรรมาภิบาลและภาวะผู้นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน โดยเฉพาะการบริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยแล้ว จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับภาวะผู้นำของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่อย่างไร และผู้บริหารได้นำเอาหลักธรรมาภิบาล และภาวะผู้นำมาบริหารในโรงเรียนมากน้อยเพียงใด เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา และพัฒนาการบริหารโรงเรียนต่อไป

ปัญหาการวิจัย

มีปัญหาการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับภาวะผู้นำของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ มีความสัมพันธ์กันหรือไม่อย่างไร
2. ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวมอยู่ในระดับใด
3. ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวมอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับภาวะผู้นำของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวม
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวม

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ไว้ดังนี้

1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับภาวะผู้นำในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับมาก
2. ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
3. ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2554 จำนวน 25 โรงเรียน โรงเรียนละ 15 คน รวมจำนวน 375 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโรงเรียน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ร้อยละ 60 ของโรงเรียนได้จำนวน 15 โรงเรียน และผู้บริหารโรงเรียนละ 15 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 225 คน ซึ่งสูงกว่าตารางกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970, pp. 607-608) และยอมรับได้

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาและตัวแปรที่ศึกษา

ผู้วิจัยกำหนดสาระสำคัญของการศึกษาไว้ดังนี้

2.1 ด้านเนื้อหา ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับภาวะผู้นำของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ใช้องค์ประกอบของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลตามแนวคิดทฤษฎีของ โกวิท พวงงาม (2550, หน้า 36-37) และภาวะผู้นำตามแนวทางทฤษฎีของ Bennis (1989, p. 7)

2.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

2.2.1 ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ (Independent Variable) หมายถึง องค์ประกอบของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลตามแนวคิดทฤษฎีของโกวิท พวงงาม (2550. หน้า 36-37) ประกอบด้วย

- 2.2.1.1 หลักนิติธรรม
- 2.2.1.2 หลักคุณธรรม
- 2.2.1.3 หลักความโปร่งใส
- 2.2.1.4 หลักการมีส่วนร่วม
- 2.2.1.5 หลักความรับผิดชอบ
- 2.2.1.6 หลักความคุ้มค่า

2.2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) หมายถึง องค์ประกอบของภาวะผู้นำตามแนวทางทฤษฎีของ Bennis (1989, p. 7) ประกอบด้วย

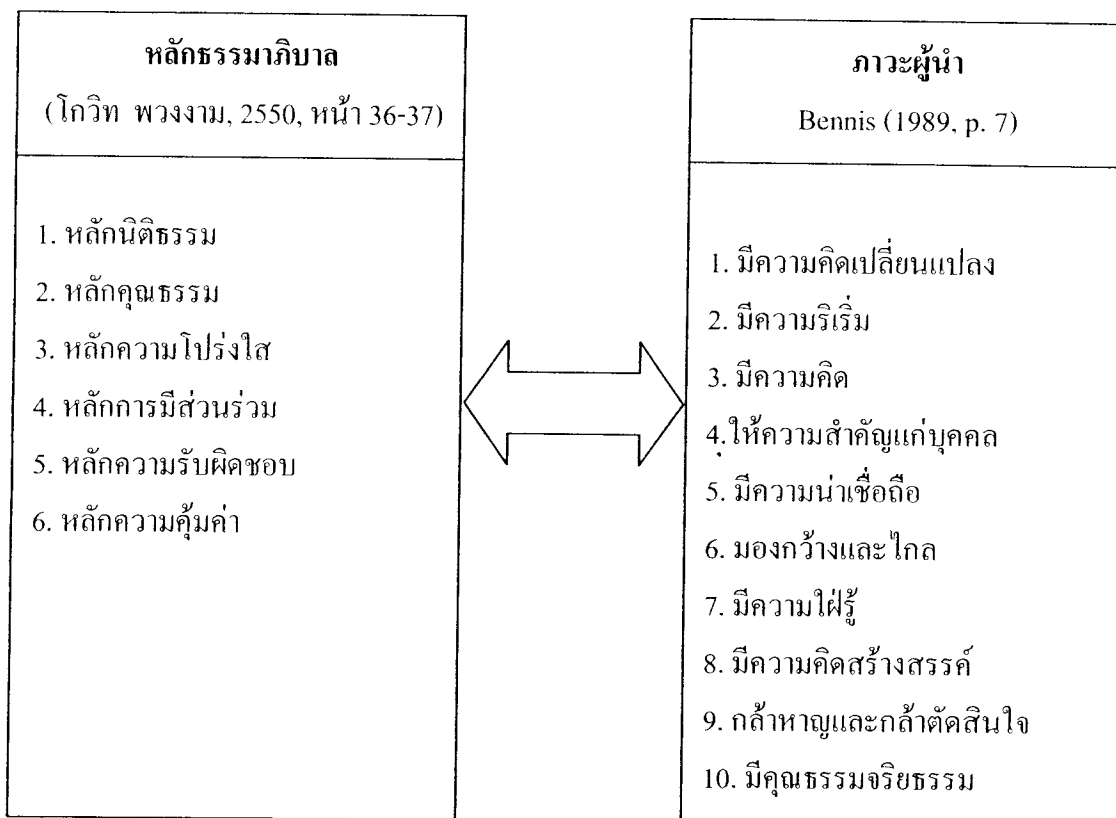
- 2.2.2.1 มีความคิดเปลี่ยนแปลง
- 2.2.2.2 มีความริเริ่ม
- 2.2.2.3 มีความคิด
- 2.2.2.4 ให้ความสำคัญแก่บุคคล
- 2.2.2.5 มีความน่าเชื่อถือ
- 2.2.2.6 มองกว้างและไกล
- 2.2.2.7 มีความใฝ่รู้
- 2.2.2.8 มีความคิดสร้างสรรค์
- 2.2.2.9 กล้าหาญและกล้าตัดสินใจ
- 2.2.2.10 มีคุณธรรมจริยธรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ตัวแปรต้น
(Independent Variable)

ตัวแปรตาม
(Dependent Variable)

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจในความหมายของคำศัพท์เฉพาะในการวิจัยครั้งนี้ตรงกันผู้วิจัยจึงได้นิยามคำศัพท์เฉพาะที่เป็นคำหลัก ๆ ไว้ดังนี้

โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ในปีการศึกษา 2554

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายงบประมาณ รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายบริหารบุคคล รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายบริหารทั่วไป หัวหน้างานกิจการนักเรียน หัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หัวหน้ากลุ่ม

สาระการเรียนรู้ภาษาไทย หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา พลศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ที่ทำหน้าที่ในการบริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ

การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพโดยการใช้หลักการ และวิธีการที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในเรื่องที่กำลังดำเนินการนั้น

ความสัมพันธ์ หมายถึง ความเกี่ยวเนื่อง เชื่อมโยง ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับภาวะผู้นำของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ

หลักธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารจัดการที่ดีในโรงเรียนซึ่งถือเป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยประกันว่า ผู้บริหารได้ดำเนินการบริหารด้วยความรับผิดชอบ และนำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จของโรงเรียนควรจัดหรือส่งเสริมให้อยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลของ โกวิท พวงงาม (2550, หน้า 36-37) มี 6 องค์ประกอบ คือ

1. หลักนิติธรรม หมายถึง ผู้บริหารมีการบริหารงานโดยยึดหลักกฎหมาย ผู้บริหารไม่ควรตัดสินใจตามอำนาจของตน ผู้บริหารปฏิบัติงานโดยไม่ยึดพวกพ้อง ผู้บริหารควรทำตามข้อบังคับทางราชการ ผู้บริหารมีการยกย่องครูและนักเรียน

2. หลักคุณธรรม หมายถึง ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์ สุจริต ผู้บริหารมีความยุติธรรม ไม่เอานอเอียง ผู้บริหารเป็นผู้ไม่แสดงความโกรธ ผู้บริหารเป็นกัลยาณมิตรที่ดี ผู้บริหารมีความอดกลั้น

3. หลักความโปร่งใส หมายถึง ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นผู้นำที่น่าเชื่อถือ ผู้บริหารยอมรับผลการประเมินตนเอง ผู้บริหารมีการเปิดเผยข้อมูลแก่ประชาชน ผู้บริหารมีการเปิดโอกาสให้แก่ประชาชน ประเมินผลการบริหารบุคลากรอย่างยุติธรรม

4. หลักความมีส่วนร่วม หมายถึง ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูนักเรียนออกความเห็น ผู้บริหารสร้างความสามัคคีให้เกิดมีขึ้นในหมู่คณะ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมกิจกรรม ผู้บริหารส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมบริหาร

5. หลักความรับผิดชอบต่อ หมายถึง ผู้บริหารปฏิบัติงานที่รับผิดชอบโดยไม่คั่งค้าง ผู้บริหารทำงานคำนึงถึงผลประโยชน์เป็นสำคัญ ผู้บริหารมีการจัดองค์กรที่ชัดเจน ผู้บริหารยอมรับผลงานโรงเรียนและนักเรียน ผู้บริหารพอใจกิจกรรมทางโรงเรียนทำอยู่

6. หลักความคุ้มค่า หมายถึง ผู้บริหารมีการวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมอบหมายภาระหน้าที่ต่อบุคลากรได้ ผู้บริหารนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการสอน ผู้บริหารมอบงานแก่บุคลากรตามความสามารถ ผู้บริหารให้ครูปฏิบัติการสอนเต็มหลักสูตร

ภาวะผู้นำ หมายถึง ผู้ที่มีความสำคัญต่อองค์การเปรียบเสมือนฟันเฟืองของเครื่องจักรกลชิ้นสำคัญแต่ผู้นำจะต้องบริหารงานต่างๆ ให้เกิดความสำเร็จตามสิ่งที่มุ่งหวังไว้ทุกอย่างนั่นก็คือการสร้างตนเองให้เกิดศรัทธาต่อผู้อื่น (Bennis, 1989, p. 7) มี 10 องค์ประกอบ คือ

1. มีความคิดเปลี่ยนแปลง หมายถึง มีความชำนาญในการบริหารหลักสูตรเป็นผู้นำในการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้เป็นผู้นำในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีการพัฒนาให้มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสามารถบริหารการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้
2. มีความริเริ่ม หมายถึง นำเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษามาใช้ให้ครูนำความรู้ทางเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนสนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้มีความรู้ในระบบเทคโนโลยีเป็นอย่างดีจัดหาสื่อ อุปกรณ์ให้ครูเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้
3. มีความคิด หมายถึง มีการพัฒนาให้เกิดทักษะในทุกๆ ด้าน มีการบูรณาการเนื้อหาวิชาการต่าง ๆ มีการพัฒนาเด็กตามศักยภาพของตนเองมีการพัฒนาตัวเองให้เข้ากับยุคปัจจุบัน มีการเน้นให้ผู้ได้บังคับบัญชาพัฒนาตัวเอง
4. ให้ความสำคัญแก่บุคคล หมายถึง มีการหาบุคคลที่มีคุณสมบัติมาปฏิบัติหน้าที่ มีการจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับหน้าที่ มีการจัดบุคลากรให้ตรงกับงาน มีการเน้นบุคลากรให้นำวิวัฒนาการใหม่ๆ มาใช้ มีการเน้นบุคลากรให้เสียสละ
5. มีความน่าเชื่อถือ หมายถึง มีความสามารถในการตัดสินใจปัญหา มีอุดมการณ์วิสัยทัศน์ชักนำให้เชื่อถือได้ มีความประพฤติที่ดีงาม มีความคิดที่เป็นอิสระแก่ผู้ได้บังคับบัญชา มีการเป็นผู้นำที่มีความรู้
6. มองกว้างและไกล หมายถึง มีความมุ่งมั่นที่จะนำองค์กรสู่ความเป็นสากล มีการปรับแผนเพื่อรองรับเทคโนโลยีใหม่ๆ มีการนำหลักสูตรการเรียนการสอนมาประยุกต์ มีการเสนอนโยบายไว้ล่วงหน้ามีการให้ความสำคัญกับการทำงานของหน่วยงาน
7. มีความใฝ่รู้ หมายถึง มีการนำความรู้ในการบริหารงานที่ใหม่ ๆ มีความอยากรู้ในข้อบกพร่องของตนเอง รู้จักแบ่งเวลาของตนเองอย่างมีระบบ รู้จักการใช้อำนาจในการปกครองที่ถูกต้อง มีความอยากรู้เรื่องเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น
8. มีความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง มีความเป็นนักทดลองเทคโนโลยีใหม่ ๆ มีการนำอุปกรณ์ในโรงเรียนมาประยุกต์ใช้มีการนำวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีเข้ามาใช้ มีการนำและเปิดโอกาสให้ทดลองเทคโนโลยี มีการให้นักเรียนผลิตผลงานร่วมกิจกรรมต่าง ๆ
9. กล้าหาญและกล้าตัดสินใจ หมายถึง ยอมรับความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน รู้จักการปล่อยวางในบางเรื่อง นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ มีการติดตามตรวจสอบและประเมินผลงาน มีการตัดสินใจได้ทันเวลาและตามกำหนด

10. มีคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง มีหลักธรรมาภิบาลในการแก้ปัญหา มีการยอมรับความผิดพลาดของตนเอง มีการยอมรับทัศนคติของผู้ร่วมงาน มีทัศนคติที่ดีต่อบุคลากรในหน่วยงาน ทำสิ่งที่ถูกต้องมากกว่าสิ่งที่ถูกใจ

ประโยชน์ที่คิดว่าจะได้รับ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

1. ได้ทราบความสัมพันธ์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับภาวะผู้นำของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ
2. ได้ทราบระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวม
3. ได้ทราบระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวม
4. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายความสัมพันธ์ของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับภาวะผู้นำ ที่จะนำไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการต่อไป
5. ได้นำผลการวิจัยไปใช้ขยายผลการวิจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับภาวะผู้นำ ในทางการศึกษาต่อไป